

ŚW. JÓZEF – PATRON KOŚCIOŁA POWSZECHNEGO W WYBRANYCH DOKUMENTACH STOLICY APOSTOLSKIEJ

Wstęp

Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej w Skrzatuszu może poszczycić się wspaniałym barokowym wystrojem wnętrza kościoła, choć sama Pieta jest datowana na drugą połowę XV w.² Jeden z czterech ołtarzy bocznych, znajdujący się tuż przy bogato zdobionej ambonie, jest poświęcony św. Józefowi, który podtrzymuje Dzieciątka Jezus. Jezus jakby wychodzi ku nam, prawą ręką błogosławiąc, w lewej zaś trzymając krzyż.

Takie ukazanie św. Józefa i Dzieciątka Jezus z pewnością wiąże się z Pietą, która jest czczona w skrzatuskiej bazylice mniejszej. Maryja trzyma na swoim łonie martwe ciało Syna, św. Józef natomiast również ma udział w Misterium Paschalnym dzięki swojej obecności przy Zbawicielu w okresie Jego dzieciństwa. Zatem centralną postacią sanktuarium jest Jezus Chrystus, któremu Maryja i Józef oddali swoje życie, współpracując, każde na swój sposób, w dziele naszego zbawienia.

Papieże ostatnich wieków dostrzegli rolę Patriarchy z Nazaretu w życiu Świętej Rodziny i Jezusa, wskazując na różne wymiary Jego opieki nad Synem Bożym i Kościołem – Jego Mistycznym Ciałem. Pierwszym i najważniejszym tytułem, jakim określił św. Józefa po raz pierwszy papież Pius IX, jest „Opiekun Kościoła powszechnego”. Celem artykułu jest ukazanie obecności i teologii św. Józefa – Patrona Kościoła w nauczaniu papieży ostatnich trzech wieków.

1. Teologiczne fundamenty tytułu

Pius IX i Leon XIII to dwaj papieże, którzy w największym stopniu przyczynili do powstania i teologicznego uzasadnienia tytułu św. Józefa jako Patrona Kościoła. Z tego względu ich nauczaniu józefologicznemu zostanie poświęcona największa część artykułu.

¹ Ks. prof. dr hab. Janusz Bujak, Wydział Teologiczny Uniwersytetu Szczecińskiego; ORCID: 0000-0001-8881-3134. Adres do korespondencji: 75-817 Koszalin, ul. Seminaryjna 2, e-mail: janusz.bujak@usz.edu.pl.

² Elżbieta Światała, [Wprowadzenie] do Bogusław Światała, *Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej w Skrzatuszu* (Ząbki: Apostolicum, 2015), 9.

1.1. Bł. Pius IX (1846–1878)

Teologia i pobożność świętojózefowa ma swoje początki już w pierwszych wiekach Kościoła³, jednak o nauczaniu papieży na temat św. Józefa można mówić dopiero począwszy od Piusa IX.

Zaledwie rok po wyborze na Stolicę Piotrową, 10 września 1847 r., dekretem *Inclytus Patriarcha Ioseph* papież Pius IX rozszerzył święto św. Józefa na cały Kościół⁴ ponieważ do tego momentu było ono obchodzone jedynie przez zakon karmelitów (od roku 1680), augustianów (od roku 1700) i w diecezji rzymskiej (od roku 1809)⁵. W dekrete Świętej Kongregacji Obrzędów napisano, że godność św. Józefa wynika ze wzniosłego wyboru na przybranego ojca (*putativus pater*) Jednorodzonego Syna Wszchemogącego Ojca i prawdziwego Oblubieńca Królowej Świata i Pani Aniołów. Są to tytuły niemające sobie równych, które czynią z Józefa sławnego patriarchę, *Inclytus Patriarcha Ioseph* – wyrażenie, którym dekret się rozpoczyna. Święty Józef wypełnił na ziemi w sposób doskonały powierzone mu przez Boga zadania, dlatego stał się *dilectus*, umiłowany przez Niego. Za swoją wierność został ukoronowany łaską i czcią w niebie, gdzie przyjął nowe zadania, do których należy wspieranie wiernych swoją modlitwą⁶.

8 grudnia 1870 r. dekretem *Qemadmodum Deus* Świętej Kongregacji ds. Obrzędów papież Pius IX ogłosił św. Józefa Patronem Kościoła. Decyzja papieża została ogłoszona podczas Mszy św. w bazylikach św. Jana na Lateranie, św. Piotra w Watykanie i w bazylice Matki Bożej Większej⁷. Papież potwierdza w nim, że „Kościół św. zawsze

³ Jan Paweł II, *Adhortacja apostolska „Redemptoris custos”*, nr 1: „Czerpiąc inspirację z Ewangelii, ojcowie Kościoła już od pierwszych wieków podkreślali, że św. Józef, który z miłością opiekował się Maryją i z radością poświęcił się wychowaniu Jezusa Chrystusa, także dziś strzeże i osłania Mistyczne Ciało Odkupiciela, Kościół, którego figurą i wzorem jest Najświętsza Dziewica”; Tomasz Kaczmarek, „Święty Józef w nauczaniu Ojców Kościoła: idee przewodnie”, *Studia Włocławskie* 1 (1998): 70; Tadeusz Fitych, *Trójca stworzona. Nauka o św. Józefie na Śląsku* (Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 1990), 26–27; Francis L. Filas, *Święty Józef, człowiek Jezusowi najbliższy* (Kraków: Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy, 1979), 239–241; Waldemar Rozynekowski, „Z dziejów kultu św. Józefa”, *Kaliskie Studia Teologiczne* 4 (2005): 112.

⁴ Sacra Rituum Congregatio, „Dekret «Inclytus Patriarcha Joseph» (10. September 1847)”, dostęp 22.06.2021, https://stjosef.at/dokumente/inclytus_patriarcha.htm.

⁵ Tarcisio Stramare, *San Giuseppe nella Sacra Scrittura nella Teologia e nel Culto* (Roma: Edizioni Piemme di Pietro Maretta, 1983), 256; Mícheál O’Neill, Saverio Cannistrà, „«Opieka świętego Józefa nad Karmelem». List Przełożonych Generalnych O.Carm. i O.C.D. do rodziny karmelitańskiej z okazji 150. rocznicy ogłoszenia opieki św. Józefa nad Kościołem powszechnym”, dostęp: 15.06.2021, <https://www.karmel.pl/list-przelezonych-generalnych-opieka-sw-jozefa>.

⁶ Stramare, *San Giuseppe nella Sacra Scrittura*, 257–258.

⁷ Stramare, *San Giuseppe nella Sacra Scrittura*, 269–270; Giuseppe Attilio Mattanza, *San Giuseppe, capo della Santa Famiglia nel magistero pontificio di Pio IX ai giorni nostri* (Siena: Cantagalli, 2019), 155; Bernard Martelet, *Józef z Nazaretu, Mąż ufności* (Kraków: Wydawnictwo OO. Karmelitów Bosych, 1997), 215–218.

czcił i wychwalał, a po Najświętszej Pannie najgorętszym św. Józefa otaczał uwielbieniem, uciekając się do niego w największych potrzebach i niebezpieczeństwach”⁸.

Dekret rozpoczyna się od przywołania postaci Józefa z Księgi Rodzaju, który zapowiadał Józefa z Nazaretu, wybranego przez Boga, by strzegł Jego dwóch największych skarbów: Jezusa i Jego Matki Maryi. Obaj Józefowie otrzymali od Boga do spełnienia ważną misję: pierwszy z nich zapewnił ziemski pokarm dla narodu wybranego; drugi Józef został powołany przez Boga do bycia opiekunem Maryi i Jezusa, który stał się pokarmem – Chlebem żywym całej ludzkości⁹.

Ponieważ w roku 1854 papież Pius IX uroczyście ogłosił dogmat o Niepokalanym Poczęciu NMP, w dekrete *Quemadmodum Deus* wyraził pragnienie, by imię św. Józefa było związane z dwoma głównymi tytułami Maryi: Niepokalanie Poczęta i Dziewica. Papież chciał również podkreślić, że małżeństwo Maryi i Józefa, mimo że pozbawione relacji seksualnej, było prawdziwym związkiem oblubieńczym, o czym wyraźnie mówi Pismo Święte w Mt 1,24–25: „Józef (...) wziął swoją Małżonkę do siebie, lecz nie zbliżył się do Niej, aż porodziła Syna, któremu nadał imię Jezus”. Zatem, nie znając się w sposób „cielesny”, Józef i Maryja byli prawdziwym małżeństwem, które jest zapowiedzią misterium Kościoła – dziewicy i oblubienicy Chrystusa¹⁰.

Ogłaszając św. Józefa Patronem Kościoła powszechnego, Pius IX odpowiedział na prośby, które już od dłuższego czasu kierowało do niego wielu biskupów, kapłanów, zakonników i świeckich. Z drugiej strony nie nadawał św. Józefowi nowej godności ani nie powierzał mu nowych zadań, ponieważ ogłaszając go Patronem Kościoła powszechnego, potwierdzał już istniejący kult. Zatem w okresie ogromnego zamętu i kryzysu Pius IX postanowił zawierzyć Kościół opiece św. Józefa, uznając, że jest on w mocy przywrócić pokój w całym świecie katolickim. W ten sposób 8 grudnia 1870 r., 16 lat po ogłoszeniu dogmatu o Niepokalanym Poczęciu NMP, św. Józef po raz pierwszy został oficjalnie uznany Patronem Kościoła. Tytuł ten wynika przede wszystkim z faktu, że był on prawdziwym małżonkiem Najświętszej Maryi Panny i dziewiczym ojcem Jezusa, a w konsekwencji Głową Świętej Rodziny, która jest załącznikiem Kościoła¹¹.

Pius IX wyjaśnia w dekrete, że powodem jego ogłoszenia były: trudna sytuacja Kościoła (20 września 1870 r. upadło Państwo Kościelne, a 15 maja 1871 r. papież ogłosił się „więźniem Watykanu”) i prośby biskupów: „Gdy zaś w dzisiejszych smutnych czasach Kościół św., Matka nasza, doznaje tak wielkiego ucisku i prześladowania, że nieprzyjaciele jego zdają się myśleć, iż bramy piekielne przewyciężyć go zdołają – biskupi całego katolickiego świata upraszali pokornie Ojca świętego w swym własnym

⁸ Pius IX, „Dekret «Quemadmodum Deus» – ogłaszający św. Józefa patronem Kościoła katolickiego”, w: *Święty Józef. Patron na nasze czasy*, red. Andrzej Latoń (Kalisz: Centrum Józefologiczne, 2009), 5–6.

⁹ Mattanza, *San Giuseppe, capo della Santa Famiglia*, 157–158.

¹⁰ Mattanza, *San Giuseppe, capo della Santa Famiglia*, 158–160.

¹¹ Mattanza, *San Giuseppe, capo della Santa Famiglia*, 163–165.

jako też swych owieczek imieniu, by raczył ogłosić św. Józefa patronem całego katolickiego Kościoła¹².

Kolejnym dokumentem, w którym papież Pius IX wskazywał na patronat św. Józefa nad Kościołem, był list apostolski *Inclytum Patriarcham* z 7 lipca 1871 r., którym papież odnowił, potwierdził i poszerzył dekret z 8 grudnia 1870 r.¹³ Papież potwierdził w nim, że święto Opieki św. Józefa ma być obchodzone w całym świecie 19 marca jako podwójne pierwszej klasy, jednak bez oktawy z powodu Wielkiego Postu. List apostolski rozpoczyna się od stwierdzenia, że Kościół katolicki słusznie oddaje cześć św. Józefowi, ponieważ w ten sposób odzwierciedla chwałę i cześć, jaką św. Józef odbiera w niebie. Bóg Wszechmogący zechciał bowiem, by wśród wszystkich świętych patriarcha Józef był na ziemi najczystszym i prawdziwym Oblubieńcem Niepokalanej Dziewicy Maryi i przybranym ojcem Jego jedyne Syna. Aby mógł on w najwierniejszy sposób wypełnić te wzniosłe zadania, Bóg ubogacił go obficie szczególnymi łaskami. Święty Józef został wyniesiony ponad innych świętych, został bowiem wybrany wraz z Chrystusem i Maryją do dzieła unii hipostatycznej, co wynika z faktu nazywania go małżonkiem Maryi i ojcem Słowa Wcielonego (por. Mt 13,54–55; Mk 6,1–3; Łk 4,22; J 1,45; 6,41–42). Zatem jego godność, którą przewyższa jedynie macierzyństwo Maryi, wynika z misji, która została mu powierzona. Został wybrany przez Boga, aby być prawdziwym małżonkiem Maryi dzięki swoim cechom sprawiedliwości i czystości i Głową Świętej Rodziny, zastępując w widzialny sposób Boga Ojca, który jest jej niewidzialną Głową. W ten sposób Józef uczestniczy w sposób wyjątkowy w autorytecie i ojcowskiej miłości Boga Ojca względem Syna oraz w Bożej mądrości, która pozwoliła mu ukazać Jezusowi wolę Bożą. Z tego wszystkiego wynika, że Józef jest wyższy od wszystkich innych świętych, z wyjątkiem Maryi¹⁴.

1.2. Leon XIII (1878–1903)

Najważniejszym dokumentem Leona XIII o św. Józefie była encyklika *Quamquam pluries – O opiece św. Józefa i Najświętszej Maryi Panny*, pod którą uciekać się powinniśmy w tych trudnych czasach (15 sierpnia 1889 r.)¹⁵. Wskazał on na związek, jaki istnieje pomiędzy powołaniem św. Józefa do bycia małżonkiem Maryi i przybranym ojcem Jezusa, pomiędzy jego troską o Świętą Rodzinę a opieką, jaką św. Patriarcha sprawuje nad Kościołem powszechnym.

Giuseppe Attylla Mattanza zauważa, że Leon XIII w *Quamquam pluries* ukazuje osobę św. Józefa na trzech etapach. W pierwszym opisuje trudną sytuację Kościoła,

¹² Pius IX, „Dekret «Quemadmodum Deus»”, 6; Janusz Bujak, „*Idźcie do Józefa*” (Rdz 41,55). *Nauczanie papieży o św. Józefie. Od bł. Piusa IX do Franciszka* (Poznań: Wydawnictwo Pallottinum, 2021), 26–32, 35–37.

¹³ Pius IX, „Lettera apostolica di Sua Santità Pio IX «Inclytum Patriarcham»”, dostęp: 09.06.2021, <http://sanctusjoseph.blogspot.com/2011/09/magistero-della-chiesa-su-san-giuseppe.html>.

¹⁴ Mattanza, *San Giuseppe, capo della Santa Famiglia*, 168–169.

¹⁵ Leon XIII, „Encyklika «Quamquam pluries», 15 sierpnia 1889”, w: Bolesław Pylak, *Święty Józef. Patron na nasze czasy* (Warszawa: Oficyna Wydawniczo-Poligraficzna ADAM, 2013), 6–10.

w drugim zachęca do oddania się w opiekę św. Józefowi, aby otrzymać łaskę uzdrowienia z cierpień, które dotyczą rodzaj ludzki. Argumentem za powierzeniem się Józefowi jest jego rola w historii zbawienia: zaraz po Maryi odegrał on największą rolę w dokonaniu się misterium wcielenia Syna Bożego. Trzeci etap, parenetyczny, ukazuje Józefa jako wzór dla wszystkich chrześcijan, szczególnie zaś dla robotników. Encyklika kończy się przywołaniem opieki św. Józefa w modlitwie ułożonej przez Leona XIII, która powinna być odmawiana w październiku na zakończenie różańca¹⁶.

Tarcisio Stramare wskazuje, że Leon XIII postanowił w encyklice *Quamquam pluries* „zachęcić pobożność chrześcijańskiego ludu do gorliwego i wytrwałego wzywania opieki Bożej”. „W tak trudnym i smutnym (*calamitosissima*) położeniu (...), gdy moc ciemności (*potestas tenebrarum*) wyteża wszystkie siły celem zgnębienia chrześcijańskiego imienia (...) do Kościoła Chrystusowego ze wszystkich stron szturmuje podstęp i przemoc i toczy się gwałtowna walka przeciwko papieżstwu, wreszcie widzimy, że podstawy naszej świętej religii z coraz większą bezczelnością bywają zaczepiane”.

W ten sposób papież uzasadnił konieczność wezwania pomocy św. Józefa, ogłoszonego uroczystie Patronem Kościoła powszechnego przez jego poprzednika Piusa IX 8 grudnia 1870 r., „aby teraz swą niebieską potęgą strzegł i bronił Kościoła Chrystusowego tak, jak strzegł ongiś najsumienniejszą Rodzinę z Nazaretu, gdzie była tego potrzeba”¹⁷.

Ponieważ wraz z upływem czasu wrogość przeciw Kościołowi staje się coraz większa, „Dlatego postanowiliśmy zachęcić pobożność chrześcijańskiego ludu do gorliwego i wytrwałego wzywania opieki Bożej. Wobec zbliżającego się miesiąca października, który już dawniej poświęciliśmy Matce Bożej Różańcowej, napominamy wszystkich wiernych, aby i w tym roku cały ten miesiąc w sposób pobożny i uroczysty jak najliczniej obchodzili”.

Właśnie w tym kontekście maryjnym Leon XIII mówi o czci dla św. Józefa, „o której teraz po raz pierwszy mówimy publicznie”. Papieżowi zależało, „aby to nabożeństwo w obyczajach i zwyczajach wiernych głębokie zapuściło korzenie, aby lud katolicki i przez nasze słowo i naszą powagę został do tego zachęcony”.

W sposób naturalny pobożność maryjna rozszerza się na pobożność względem św. Józefa w przekonaniu, że nie spowoduje ona pomniejszenia czci dla Maryi, ale przeciwnie, „nie bez powodu bowiem przyjąć możemy, że to samej Przenajświętszej Dziewicy miłe jest i przyjemne”.

Następnie Leon XIII wyjaśnia, że „szczególna przyczyna tego, że św. Józef jest opiekunem Kościoła i że Kościół tak wiele się spodziewa po jego opiece i troskliwości, tkwi w tym, że był małżonkiem Marii i domniemanym ojcem Jezusa Chrystusa”.

Ponieważ „godność Matki Bożej jest tak wysoka, że nic większego stworzyć niepodobna”, wynika z tego, że św. Józef, który „połączony był z Przenajświętszą Dziewicą węzłem małżeńskim”, „najbardziej zbliżył się do owej wzniosłej godności, którą

¹⁶ Mattanza, *San Giuseppe, capo della Santa Famiglia*, 201.

¹⁷ Leon XIII, „Encyklika «*Quamquam pluries*»”; Tarcisio Stramare, *San Giuseppe. Fatto religioso e teologia* (Camerata Picena: Editrice Shalom, 2018), 573–574.

Bogurodzica wszystkie stworzenia o wiele przewyższyła”, ponieważ małżeństwo „jest najbardziej istotną społecznością i związkiem i dlatego z natury swej domaga się wzajemnej wspólnoty wszystkich dóbr małżonków”.

Papież wykazuje, że w małżeństwie z Maryją i w przybranym ojcostwie Syna Bożego „tkwi przyczyna całej jego godności, świętości i chwały”. Zatem drugim powodem wielkości św. Józefa była jego relacja do Jezusa, do której prowadziło małżeństwo z Maryją. „Naturalnym następstwem tego było, że Słowo odwieczne z pokorą było św. Józefowi poddane i okazywało mu cześć, jaką dzieci rodzicom okazywać winny”.

Kolejna kwestia, o której pisze Leon XIII w swojej encyklice, to świętość św. Józefa w wypełnianiu obowiązków. Wobec Maryi był on „świadkiem Jej dziewictwa, obrońcą Jej cnoty”. Względem Świętej Rodziny był on „prawnym i naturalnym stróżem, opiekunem i obrońcą”, „Z największą miłością i niezmordowaną wytrwałością czuwał on nad swoją Oblubienicą i nad Jej Boskim Synem. Pracą rąk własnych dostarczał obojgu wszystkiego, co potrzebne do utrzymania życia; kiedy Dzieciątku Jezus wskutek zazdrości króla Heroda groziło niebezpieczeństwo życia, wynalazł Mu bezpieczne schronienie. Wśród trudów podróży i w czasie wygnania był on nieodstępnym towarzyszem, pomocnikiem i pocieszycielem Najświętszej Panny i Boskiego Dzieciątka”.

Misja św. Józefa nie wyczerpuje się w jego ziemskim życiu, gdyż jego „władza ojcowska” z woli Boga rozciąga się na cały Kościół. Święta Rodzina „była początkiem powstającego Kościoła”, ponieważ „Najświętsza Panna, jak jest Matką Jezusa Chrystusa, tak też jest i Matką wszystkich wiernych”, z czego wynika „iż św. Józef rozumie, że w szczególny sposób powierzono mu wszystkich wiernych, należących do Kościoła, członków owej wielkiej, aż po krańce ziemi rozprzestrzenionej rodziny, wobec której jako małżonek Maryi i ojciec Jezusa Chrystusa cieszy się niemal ojcowską władzą”. Małżeństwo Józefa i Maryi i jego ojcostwo względem Jezusa nie są zatem tytułami, które wyrażają wyłącznie jego wielkość, łaskę, świętość i chwałę, ale są one również powodem, „aby teraz swą niebieską potęgą strzegł i bronił Kościoła Chrystusowego tak, jak strzegł ongiś najsumienniejszą Rodzinę z Nazaretu, gdzie była tego potrzeba”.

Po ukazaniu wielkości i chwały „Stróża św. Rodziny” w świetle patriarchy Józefa, syna Jakuba, papież wzywa wszystkich chrześcijan, „bez względu na to, gdzie żyją i jakiego są stanu”, by polecieli się opiece św. Józefa: ojcowie rodzin, małżonkowie, szlachetnie urodzeni, bogaci, biedacy, rzemieślnicy i dziewice.

Leon XIII jako pierwszy papież nakreślił w encyklice *Quamquam pluries* główne linie teologii św. Józefa, jasno definiując tytuły, które wyjaśniają jego rolę w historii zbawienia rodzaju ludzkiego zarówno na poziomie wcielenia, jako małżonka Maryi i ojca Jezusa, jak i na poziomie życia Kościoła, którego jest naturalnym obrońcą¹⁸.

Modlitwa do św. Józefa, dołączona do encykliki, została obdarzona odpustem siedmiu lat i siedmiu kwadragen (kwadragen – 40 dni) za każdym razem, gdy jest odmawiana. W modlitwie wskazuje się na relację pomiędzy miłością św. Józefa do Maryi

¹⁸ Stramare, *San Giuseppe. Fatto religioso e teologia*, 575–577.

i jego troską o Świętą Rodzinę i opieką nad Kościołem powszechnym. Swoją modlitwą papież Leon XIII odnowił oddanie się Kościoła św. Józefowi dokonane przez bł. Piusa IX¹⁹.

2. Św. Józef – Opiekun Kościoła świętego w nauczaniu papieży XX w.

Nie wszyscy następcy św. Piotra w swoim nauczaniu poświęcali św. Józefowi jako Patronowi Kościoła tyle uwagi, co Pius IX i Leon XIII.

Św. Pius X (1903–1914) dekretem *Inclytum Patriarcham* 8 marca 1909 r. zatwierdził litanie do św. Józefa, w której znalazło się wezwanie dotyczące jego troski o Kościół: „Opiekunie Kościoła świętego”²⁰.

Papież Benedykt XV (1914–1922), który prowadził Łódź Piotrową w trudnym czasie wojny światowej, w motu proprio *Bonum sane* wydanym z okazji półwiecza ogłoszenia św. Józefa Patrona Kościoła katolickiego (25 lipca 1920 r.) podkreślił, że nieszczęścia wojny światowej i trudności okresu powojennego zachęcają do oddawania większej czci św. Patriarsze. W zakończeniu dekretu papież zarządził, by „w ciągu roku, począwszy od 8 grudnia, w całym świecie katolickim obchodzono ku czci św. Józefa, Oblubieńca Najświętszej Maryi Panny, Patrona Kościoła katolickiego, uroczyste nabożeństwo, na sposób i w czasie, jaki każdy Biskup uzna za stosowny: a wszystkim, którzy wezmą w nim udział, udzielamy od tego momentu, pod zwykłymi warunkami, Odpustu Zupełnego”²¹.

Pius XI (1922–1939), w latach 1918–1921 wizytator apostolski, a następnie nuncjusz w Warszawie²², w przemówieniu z 21 kwietnia 1926 r. nauczał za Leonem XIII, że tytuł Patrona Kościoła przynależał św. Józefowi już w okresie, kiedy był Głową Najświętszej Rodziny²³.

Św. Jan XXIII (1958–1963) w liście apostolskim „*Le voci*” *O odnowieniu nabożeństwa do niebiańskiego Patrona Kościoła* z 19 marca 1961 r. przypomniał nauczanie jego poprzedników na Stolicy Piotrowej o św. Józefie i ogłosił go patronem Soboru Watykańskiego II: „Jeśli zaś jest wskazane, aby Sobór miał swego niebiańskiego Patrona, który by dla przygotowań i całego jego przebiegu uprosił ową moc Bożą, dzięki której Sobór zda się być przeznaczony do zapoczątkowania nowej epoki w dziejach

¹⁹ Mattanza, *San Giuseppe, capo della Santa Famiglia*, 211–213; Martelet, *Józef z Nazaretu, Mąż ufności*, 221–222; Bujak, „*Idźcie do Józefa*”, 49–52.

²⁰ Sacra Rituum Congregatio, „Adprobantur Litaniae in honorem S. Ioseph Sponsi B. Mariae V., eis que adnectitur indulgentia”, *Acta Apostolice Sedis* 1, 1 (1909): 290–292.

²¹ Benedykt XV, „List apostolski motu proprio «Bonum sanex»”, w: Francis L. Filas, *Święty Józef człowiek Jezusowi najbliższy* (Kraków: Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy, 1981), 435–437.

²² Bolesław Kumor, *Historia Kościoła*, t. 8: *Czasy współczesne 1914–1992* (Lublin: KUL, 2001), 21–22; Edward Gigilewicz, Stanisław Wilk, „Pius XI”, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 15 (Lublin: TW KUL, 2021), kol. 758–760; Zygmunt Zieliński, *Papiestwo i papieże dwóch ostatnich wieków*, t. 2: (1903–1978) (Poznań: Księgarnia Świętego Wojciecha, 1986), 87–91; Marek Hyjek, *Achille Ratti – Pius XI. „Znalazłem w Polsce drugą Ojczyznę”* (Białystok: Wydawnictwo św. Jerzego, 2020), 13–139.

²³ Martelet, *Józef z Nazaretu, Mąż ufności*, 234.

współczesnego Kościoła – to nikt ze świętych lepiej tego nie dokona, niż święty Józef, dostojna Głowa Rodziny Nazaretańskiej i Opiekun Kościoła świętego”²⁴.

Również św. Paweł VI (1963–1978) kilkakrotnie wskazywał na św. Józefa jako opiekuna Kościoła. Uczynił to m.in. w uroczystość św. Józefa 19 marca 1968 r. w homilii *La liturgia*, w której mówił, że Kościół w swojej mądrości stwierdził, że jeśli św. Józef był obrońcą ciała fizycznego i historycznego Chrystusa, to w niebie będzie z pewnością obrońcą Mistycznego Ciała Chrystusa, tzn. Kościoła²⁵. W rozważaniu podczas modlitwy *Anioł Pański* 19 marca 1971 r. Paweł VI przypomniał, że Pius IX ogłosił go Patronem Kościoła powszechnego, który jest historyczną i społeczną Rodziną Jezusa. Paweł VI wyraził przekonanie, że tak jak św. Józef otacza swoją opieką rodziny, które dziś bardzo potrzebują jego pomocy, tak będzie strzegł Kościoła świętego, który jest dziś pełen niepokoju i dotykany różnymi cierpieniami²⁶.

Św. Jan Paweł II (1978–2005) z okazji stulecia encykliki *Quamquam pluries* Leona XIII opublikował adhortację apostolską *Redemptoris custos* (15 sierpnia 1989 r.)²⁷. W szóstym rozdziale adhortacji zatytułowanym *Patron Kościoła naszych czasów* Jan Paweł II przypomina, że papież Pius IX ogłosił św. Józefa Patronem Kościoła katolickiego w czasach szczególnie trudnych dla Kościoła (nr 28), który również dziś po-

²⁴ Jan XXIII, „List apostolski «O odnowieniu nabożeństwa do niebiańskiego Patrona Kościoła Le voci» – powierzający Sobór Watykański II opiece św. Józefa”, dostęp 30.01.2021, <https://www.swietyjosef.kalisz.pl/BibliotekaSwJozefa/121.html>; Dariusz Kwiatkowski, *Święty Józef – Patron Kościoła naszych czasów. Waloryzacja kultu św. Józefa w Diecezji Kaliskiej w świetle soborowego i posoborowego nauczania Kościoła* (Poznań: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza Wydział Teologiczny, 2011), 41–42.

²⁵ Paweł VI, Santa Messa nella Festività di San Giuseppe. Omelia di Paolo VI, martedì, 19 marzo 1968, dostęp 15.06.2021, http://www.vatican.va/content/paul-vi/it/homilies/1968/documents/hf_p-vi_hom_19680319.html.

²⁶ Paweł VI, „«Angelus Domini». Solennità di San Giuseppe. Venerdì, 19 marzo 1971”, dostęp 15.06.2021, http://www.vatican.va/content/paul-vi/it/angelus/1971/documents/hf_p-vi_ang_19710319.html; Bujak, „*Idźcie do Józefa*”, 110–111.

²⁷ Jan Paweł II, *Adhortacja apostolska „Redemptoris Custos”*, 15 sierpnia 1989 (Poznań, 1989); Tarcisio Stramare, „A vent’anni dalla «Redemptoris custos»”, w: *Święty Józef – Patron na nasze czasy. Akta X Międzynarodowego Kongresu Józefologicznego. Kalisz / Polska, 27 września – 4 października 2009*, red. Andrzej Latoń (Kalisz, 2010), 37–50, gdzie czytamy, że nieprzypadkowo dokumenty papieskie dotyczące św. Józefa są ogłaszane w uroczystości maryjne: dekret Świętej Kongregacji Obrzędów *Quemadmodum Deus*, którym Pius IX ogłaszał św. Józefa Patronem Kościoła powszechnego, został opublikowany z datą 8 grudnia 1870 r., czyli w uroczystość Niepokalanego Poczęcia NMP, który to dogmat ogłaszał ten sam papież; Leon XIII promulgował encyklikę *Quamquam pluries* 15 sierpnia 1889 r., w uroczystość Wniebowzięcia NMP, papież Jan Paweł II encyklikę *Redemptoris custos* podpisał również 15 sierpnia 1989 r., w sto lat po Leonie XIII. Nie jest przypadkiem, że św. Józef zostaje przedstawiony w święta swojej Oblubienicy Maryi i wraz z Nią, ponieważ oboje służyli tej samej tajemnicy zbawienia. Mattanza, *San Giuseppe, capo della Santa Famiglia*, 498–499. Św. Józef jest obecny w 340 przemówieniach papieskich, 196 homiliach, 105 rozważaniach podczas modlitwy „Anioł Pański”, 33 pozdrowieniach, 33 przesłaniach, 32 listach apostolskich, 20 dekretach, 16 listach, 11 konstytucjach apostolskich, 8 adhortacjach apostolskich, 5 encyklikach, 3 przemówieniach, 3 modlitwach, 2 aktach zawierzenia, 2 listach dekretalnych, 1 dyktando o pobożności ludowej i liturgii, 1 przesłaniu radiowym, 1 medytacji, 1 przedmowie, 1 podziękowaniu, 1 telegramie, w sumie w 815 wypowiedziach.

trzebuje orędownictwa św. Patriarchy „nie tylko dla obrony przeciw pojawiającym się zagrożeniom, ale także i przede wszystkim dla umocnienia go w podejmowaniu zadania ewangelizacji świata i nowej ewangelizacji” (nr 29). Jan Paweł II przypomniał modlitwę Leona XIII z encykliki *Quamquam pluries* i podkreślił, że i dziś „także mamy wiele powodów, aby tak samo się modlić: «Oddał od nas ukochany Ojciec, wszelką zarzę błędów i zepsucia (...) przybądź nam łaskawie z pomocą niebiańską w walce z mocami ciemności (...), a jak niegdyś uratowałeś Dziecię Jezus od niebezpieczeństwa, które groziło Jego życiu, tak teraz broń Kościoła Bożego od wrogich zasadzek i wszelkiej przeciwności». Dziś też mamy *nieustanne powody* do tego, aby św. Józefowi polecać każdego człowieka” (nr 31)²⁸.

3. Papież Franciszek o św. Józefie, Patronie Kościoła w XXI w.

Papież Benedykt XVI (2005–2013) wiele razy w swoim nauczaniu wypowiadał się na temat św. Józefa jako Opiekuna Świętej Rodziny, współczesnych rodzin i życia kapłańskiego, nie rozwijał jednak teologii Opiekuna Kościoła świętego²⁹.

Natomiast papież Franciszek (2013–) kilka razy wskazał na św. Józefa jako Patrona Kościoła powszechnego. 19 marca 2013 r. w homilii wygłoszonej podczas Mszy św. inaugurującej jego pontyfikat przypomniał, że Jan Paweł II w adhortacji *Redemptoris custos* napisał, że „Święty Józef, który z miłością opiekował się Maryją i z radością poświęcił się wychowaniu Jezusa Chrystusa, także dziś strzeże i osłania Mistyczne Ciało Odkupiciela, Kościół, którego figurą i wzorem jest Najświętsza Dziewica (*Redemptoris Custos* nr 1)”³⁰.

Z woli Franciszka Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów 1 maja 2013 r. wydała dekret o włączeniu imienia św. Józefa do Modlitw Eucharystycznych II–IV, w którym można przeczytać, że „Św. Józef (...), troszcząc się z miłością o Bożą Rodzicielkę i poświęcając się z radością wychowaniu Jezusa Chrystusa, stał się

²⁸ Jacek Jezierski, „Św. Józef w Adhortacji apostolskiej Jana Pawła II «Redemptoris custos»”, w: *Św. Józef w wierze, kulcie, teologii i sztuce. Perspektywa regionalna i uniwersalna*, red. Jacek Jezierski, Katarzyna Parzych-Blakiewicz, Paweł Rabczyński (Olsztyn: Warmińskie Wydawnictwo Diecezjalne, 2012), 219–226; Bujak, „*Idźcie do Józefa*”, 125–126.

²⁹ Papież w czasie swojego pontyfikatu wypowiadał się 80 razy na temat św. Józefa. Spośród tych wypowiedzi warto wskazać na pięć z nich: prośbę o wstawiennictwo św. Józefa za katolikami w Chinach, dwie homilie wygłoszone w czasie jego pielgrzymki do Kamerunu i Angoli w dniach 17–23 marca 2009 r., przemówienie z okazji poświęcenia setnej fontanny w Watykanie, która została przyozdobiona scenami z życia św. Józefa, oraz homilię wygłoszoną w Barcelonie 7 listopada 2010 r. z okazji konsekracji kościoła Sagrada Familia.

³⁰ Franciszek, „«Bądźmy «opiekunami» stworzenia», Msza na rozpoczęcie posługi Piotrowej”, *L'Osservatore Romano* 5 (2013): 18–19.

opiekunem najcenniejszych skarbów Boga Ojca, a ciesząc się na przestrzeni wieków nieustannym kultem Ludu Bożego, wspomagał Mistyczne Ciało Jezusa, czyli Kościół”³¹.

Z okazji 150. rocznicy ustanowienia przez bł. Piusa IX św. Józefa Patronem Kościoła, Franciszek ogłosił Rok Świętego Józefa (8 grudnia 2020 r.–8 grudnia 2021 r.) i opublikował list apostolski *Patris corde* (8 grudnia 2020 r.)³².

W dekrecie Penitencjarii Apostolskiej dotyczącym odpustów z okazji Roku Jubileuszowego na cześć św. Józefa można przeczytać, że „dziś upływa 150 lat, od kiedy dekretem *Quemadmodum Deus* Błogosławiony Papież Pius IX, poruszony ciężką i bolesną goryczą czasów, w których znajdował się Kościół prześladowany przez wrogów, ogłosił Świętego Józefa Patronem Kościoła katolickiego. Celem utrwalenia ufności całego Kościoła w szczególny patronat Opiekuna Jezusa, Jego Świątobliwość Papież Franciszek postanowił, że od dnia dzisiejszego aż do 8 grudnia 2021 r., dnia rocznicy ogłoszenia owego dekretu oraz dnia poświęconego Najświętszej Maryi Panny Niepokalanej i Oblubienicy najczystszej Józefa, będzie obchodzony specjalny Rok Świętego Józefa, w którym wszyscy wierni będą mogli na jego wzór wzmacniać codziennie własne życie wiary, w pełni realizując wolę Bożą”³³.

Zakończenie

Na przykładzie wymienionych wypowiedzi widać wyraźnie, jak ważna jest rola św. Józefa jako Opiekuna Kościoła świętego. Francuski teolog Jean Galot pisał, że „Jako ojciec Jezusa, Józef wydaje się być przeznaczony do sprawowania ojcowskiej opieki nad Ciałem Mistycznym, przedłużeniem osoby Zbawiciela. Jak niegdyś troszczył się o wzrost i rozwój Dziecka, o Jego pomnażanie się w mądrości i łasce, dziś jest wyznaczony do tego, aby zabiegać o wzrost Ciała Kościoła, o rozwój jego mądrości i łaski Chrystusa, która działa w jego członkach”³⁴.

Wiek XIX był z jednej strony wiekiem maryjnym, ze względu na ogłoszenie przez Piusa IX dogmatu o Niepokalanym Poczęciu NMP, liczne objawienia maryjne (m.in. przy Rue du Bac w Paryżu, w Lourdes, La Salette, Gietrzwałdzie), z drugiej natomiast

³¹ Kongregacja Kultu Bożego i Sakramentów, „Dekret, aby imię Świętego Józefa, Oblubieńca Najświętszej Maryi Panny, zostało odtąd włączone do Modlitw eucharystycznych II, III i IV, w trzecim wydaniu typicznym Mszału Rzymskiego, zaraz po imieniu Najświętszej Maryi Panny”, dostęp 14.06.2021, https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/ccdds/documents/rc_con_ccdds_doc_20130501_san-giuseppe_pl.html; Stramare, *San Giuseppe. Fatto religioso e teologia*, 56–58; Tarcisio Stramare, „Documenti del Magistero”, dostęp 27.06.2021, <https://movimentogiuseppino.wordpress.com/i-documenti-del-magistero>.

³² Franciszek, „List apostolski «Patris corde»”, 8 grudnia 2020, dostęp 14.06.2021, http://www.vatican.va/content/francesco/pl/apost_letters/documents/papa-francesco-lettera-ap_20201208_patris-corde.html.

³³ Penitencjarnia Apostolska, „Dekret”, dostęp 14.06.2021, <https://episkopat.pl/penitencjaria-apostolska-oglosila-odpusty-zwiazane-z-rokiem-sw-jozefa>.

³⁴ Jean Galot, *Święty Józef* (Kraków, 1997), 187; Mattanza, *San Giuseppe, capo della Santa Famiglia*, 595; Stramare, *San Giuseppe. Fatto religioso e teologia*, 557–559; Wojciech Hanc, „Święty Józef wobec tajemnicy Wcielenia”, *Salvatoris Mater* 2 (2000): 41–43; R. Gauthier, „Święty Józef w historii zbawienia. Rys biblijno-teologiczny”, *Ateneum Kapłańskie* 1 (1978): 40–43.

był czasem odkrycia osoby św. Józefa. Papież Franciszek w liście apostolskim *Patris corde* słusznie zauważył, że „po Maryi, Matce Bożej, żaden święty nie zajmuje w Magisterium papieskim tyle miejsca, co Józef, Jej oblubieniec” (wstęp). Wierni świeccy i pasterze odkryli w nim nie tylko Patrona Kościoła świętego jako całości, ale również opiekuna robotników, rodzin, ojców, kapłanów, emigrantów i azylantów, dzieci i młodzieży, sierot, wychowawców, dziewczyc, mężczyzn i umierających. Jednak jego główne zadanie, podobnie jak Maryi, polega na ukazywaniu nam Jezusa – jego przybranego Syna, tak jak zostało to przedstawione w ołtarzu sanktuarium skrzatuskiego. Z tego też względu większość papieży, począwszy od bł. Piusa IX, wskazywała na Cieślę z Nazaretu jako nowego Józefa Egipskiego, który zachował dla rodziny nie ziarno, ale Chleb Życia. Podkreślali, że tak jak św. Józef opiekował się wcielonym Synem Bożym i Jego Matką Maryją, tak również troszczy się dziś o Jego Ciało Mistyczne – Kościół. Papieże XIX i początku XX w. podkreślali, że w trudnej sytuacji, w jakiej znajduje się Kościół, powinien on prosić o opiekę Józefa, który uratował Dziecię Jezus od śmierci, która Mu groziła. Papież Jan XXIII ogłosił św. Józefa Patronem Soboru Watykańskiego II, a Jan Paweł II podkreślił konieczność wzywania jego pomocy w dziele ewangelizacji. Wreszcie papież Franciszek, z okazji 150. rocznicy ogłoszenia św. Józefa Patronem Kościoła, 8 grudnia 2020 r. otworzył poświęcony osobie Małżonka Maryi Rok Święty, który ma być zachętą do umocnienia wiary przez pełnienie woli Bożej na wzór Józefa.

Bibliografia

- Benedykt XV. „List apostolski motu proprio «Bonum sane»”. W: Francis L. Filas, *Święty Józef człowiek Jezusowi najbliższy*, 435–437. Kraków: Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy, 1981.
- Bujak, Janusz. „*Idźcie do Józefa*” (Rdz 41,55). *Nauczanie papieży o św. Józefie. Od bł. Piusa IX do Franciszka*. Poznań: Wydawnictwo Pallottinum, 2021.
- Filas, Francis L. *Święty Józef, człowiek Jezusowi najbliższy*. Kraków: Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy, 1979.
- Fitych, Tadeusz. *Trójca stworzona. Nauka o św. Józefie na Śląsku*. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 1990.
- Franciszek. „«Bądźmy «opiekunami» stworzenia», Msza na rozpoczęcie posługi Piotrowej”. *L'Osservatore Romano* 5 (2013): 18–19.
- Franciszek. „List apostolski «Patris corde», 8 grudnia 2020”. Dostęp 14.06.2021. http://www.vatican.va/content/francesco/pl/apost_letters/documents/papa-francesco-lettera-ap_20201208_patris-corde.html.
- Galot, Jean. *Święty Józef*. Kraków, 1997.
- Gauthier, R. „Święty Józef w historii zbawienia. Rys biblijno-teologiczny”. *Ateneum Kapłańskie* 1 (1978): 40–43.
- Gigilewicz, Edward, Stanisław Wilk. „Pius XI”. W: *Encyklopedia katolicka*. T. 15, kol. 758–760. Lublin: TW KUL, 2021.
- Hanc, Wojciech. „Święty Józef wobec tajemnicy Wcielenia”. *Salvatoris Mater* 2 (2000): 41–43.
- Hyjek, Marek. *Achille Ratti – Pius XI. „Znalazłem w Polsce drugą Ojczyznę”*. Białystok: Wydawnictwo św. Jerzego, 2020.

- Jan Paweł II. *Adhortacja apostolska „Redemptoris custos”, 15 sierpnia 1989*. Poznań: Pallottinum, 1989.
- Jan XXIII. „List apostolski «O odnowieniu nabożeństwa do niebiańskiego Patrona Kościoła Le voci» – powierzający Sobór Watykański II opiece św. Józefa”. Dostęp 30.01.2021. <https://www.swietyjosef.kalisz.pl/BibliotekaSwJozefa/121.html>.
- Jeziernski, Jacek. „Św. Józef w Adhortacji apostolskiej Jana Pawła II «Redemptoris custos»”. W: *Św. Józef w wierze, kulcie, teologii i sztuce. Perspektywa regionalna i uniwersalna*, red. Jacek Jeziernski, Katarzyna Parzych-Blakiewicz, Paweł Rabczyński, 219–226. Olsztyn: Warmińskie Wydawnictwo Diecezjalne, 2012.
- Kaczmarek, Tomasz. „Święty Józef w nauczaniu ojców Kościoła: idee przewodnie”. *Studia Włocławskie* 1 (1998): 70.
- Kongregacja Kultu Bożego i Sakramentów. „Dekret, aby imię Świętego Józefa, Oblubieńca Najświętszej Maryi Panny, zostało odąd włączone do Modlitw eucharystycznych II, III i IV, w trzecim wydaniu typicznym Mszału Rzymskiego, zaraz po imieniu Najświętszej Maryi Panny”. Dostęp 14.06.2021. https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/ccdds/documents/rc_con_ccdds_doc_20130501_san-giuseppe_pl.html.
- Kumor, Bolesław. *Historia Kościoła*. T. 8. *Czasy współczesne 1914–1992*. Lublin: KUL, 2001.
- Kwiatkowski, Dariusz. *Święty Józef – Patron Kościoła naszych czasów. Waloryzacja kultu św. Józefa w Diecezji Kaliskiej w świetle soborowego i posoborowego nauczania Kościoła*. Poznań: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza Wydział Teologiczny, 2011.
- Leon XIII. „Encyklika «Quamquam pluries», 15 sierpnia 1889”. W: Bolesław Pylak, *Święty Józef. Patron na nasze czasy*, 6–10. Warszawa: Oficyna Wydawniczo-Poligraficzna ADAM, 2013.
- Martelet, Bernard. *Józef z Nazaretu, Mąż ufności*. Kraków: Wydawnictwo OO. Karmelitów Bosych, 1997.
- Mattanza, Giuseppe Attilio. *San Giuseppe, capo della Santa Famiglia nel magistero pontificio di Pio IX ai giorni nostri*. Siena: Cantagalli, 2019.
- O’Neill, Mícheál, Saverio Cannistrà. „«Opieka świętego Józefa nad Karmelem»». List Przełożonych Generalnych O.Carm. i O.C.D. do rodziny karmelitańskiej z okazji 150. rocznicy ogłoszenia opieki św. Józefa nad Kościołem powszechnym”. Dostęp 15.06.2021. <https://www.karmel.pl/list-przelezonych-generalnych-opieka-sw-jozefa>.
- Paweł VI. „«Angelus Domini». Solennità di San Giuseppe. Venerdì, 19 marzo 1971”. Dostęp 15.06.2021. http://www.vatican.va/content/paul-vi/it/angelus/1971/documents/hf_p-vi_ang_19710319.html.
- Paweł VI. „Santa Messa nella Festività di San Giuseppe. Omelia di Paolo VI, martedì, 19 marzo 1968”. Dostęp 15.06.2021. http://www.vatican.va/content/paul-vi/it/homilies/1968/documents/hf_p-vi_hom_19680319.html.
- Penitencjarnia Apostolska. „Dekret”. Dostęp 14.06.2021. <https://episkopat.pl/penitencjaria-apostolska-oglosila-odpusty-zwiazane-z-rokiem-sw-jozefa>.
- Pius IX. „Dekret «Quemadmodum Deus» – ogłaszający św. Józefa patronem Kościoła katolickiego”. W: *Święty Józef. Patron na nasze czasy*, red. Andrzej Latoń, 5–6. Kalisz: Centrum Józefologiczne, 2009.
- Pius IX. „Lettera apostolica di Sua Santità Pio IX «Inclytum Patriarcham»”. Dostęp 9.06.2021. <http://sanctusjoseph.blogspot.com/2011/09/magistero-della-chiesa-su-san-giuseppe.html>.
- Rozynkowski, Waldemar. „Z dziejów kultu św. Józefa”. *Kaliskie Studia Teologiczne* 4 (2005): 112.

- Sacra Rituum Congregatio. „Adprobantur Litaniae in honorem S. Ioseph Sponsi B. Mariae V., eisque adnectitur indulgentia”. *Acta Apostolice Sedis* 1, 1 (1909): 290–292.
- Sacra Rituum Congregatio. „Dekret «Inclytus Patriarcha Joseph» (10. September 1847)”. Dostęp 22.06.2021. https://stjosef.at/dokumente/inclytus_patriarcha.htm.
- Stramare, Tarcisio. „A vent’anni dalla «Redemptoris custos»”. W: *Święty Józef – Patron na nasze czasy. Akta X Międzynarodowego Kongresu Józefologicznego. Kalisz / Polska, 27 września – 4 października 2009*, red. Andrzej Latoń, 37–50. Kalisz, 2010.
- Stramare, Tarcisio. „Documenti del Magistero”. Dostęp 27.06.2021. <https://movimentogiuseppino.wordpress.com/i-documenti-del-magistero>.
- Stramare, Tarcisio. *San Giuseppe nella Sacra Scrittura nella Teologia e nel Culto*. Roma: Edizioni Piemme di Pietro Maretta, 1983.
- Stramare, Tarcisio. *San Giuseppe. Fatto religioso e teologia*. Camerata Picena: Editrice Shalom, 2018.
- Świtała, Elżbieta. [Wprowadzenie] do Bogusław Świtała, *Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej w Skrzatuszu*, 9. Ząbki: Apostolicum, 2015.
- Zieliński, Zygmunt. *Papiestwo i papieże dwóch ostatnich wieków*. T. 2. (1903–1978). Poznań: Księgarnia Świętego Wojciecha, 1986.

Streszczenie

8 grudnia 2020 r. z okazji 150. rocznicy ogłoszenia przez bł. Piusa IX św. Józefa Patronem Kościoła katolickiego Ojciec święty Franciszek opublikował list apostolski o św. Józefie pt. *Patris Corde* i ogłosił w całym Kościele Rok św. Józefa od 8 grudnia 2020 r. do 8 grudnia 2021 r. Artykuł przedstawia obecność świętego Józefa – Patrona Kościoła w nauczaniu papieży (oprócz Benedykta XVI), poczynając od Piusa IX, który 8 grudnia 1870 r. oddał Kościół pod opiekę Cieśli z Nazaretu, Oblubieńca Maryi Panny, Opiekuna Syna Bożego. Dekretem *Qemadmodum Deus*, korzystając z wielowiekowej tradycji pobożnościowej i teologicznej w Kościele katolickim, Pius IX położył podwaliny pod dalszy rozwój nauczania Magisterium o św. Józefie. Wszyscy papieże zgodnie potwierdzają, że argumentem za ogłoszeniem św. Józefa Patronem Kościoła było sprawowanie posługi opiekuna Świętej Rodziny, małżeństwo z Maryją i czuwanie nad bezpieczeństwem i wychowaniem Syna Bożego. Święta Rodzina z Nazaretu już zawierała w sobie zaczątki Kościoła, zatem patronat nad nim jest dla św. Józefa przedłużeniem misji otrzymanej od Boga wobec Jezusa Chrystusa, Głowy Kościoła i Maryi, Jego Matki. Misja św. Józefa nie kończy się na ziemi, ale trwa w niebie przez całe dzieje Kościoła.

Słowa kluczowe: Rok św. Józefa, nauczanie papieży, sanktuarium w Skrzatuszu

Abstract

ST. JOSEPH – PATRON OF THE UNIVERSAL CHURCH IN SELECTED DOCUMENTS OF THE HOLY SEE

On December 8, 2020, on the occasion of the 150th anniversary of the announcement by Bl. Pius IX, St. Joseph a Patron of the Catholic Church The Holy Father Francis published an apostolic letter about St. Joseph entitled *Patris Corde* and proclaimed the Year of St. Joseph from December 8, 2020 to December 8, 2021. The article presents the presence of Saint Joseph – the Patron of the Church in the teaching of the Popes (except Benedict XVI), starting with Pius IX, who on December 8, 1870, entrusted the Church to the care of the Carpenter of Nazareth, the Bridegroom Of the Virgin Mary, Guardian of the Son of God. By the decree of the *Qemadmodum Deus*, Pius IX laid the foundations for the further development of the teaching of the Magisterium on St. Joseph. All popes agree that the argument for declaring St. Joseph, the patron of the Church was the ministry of the guardian of the Holy Family, marriage with Mary, and watching over the safety and upbringing of the Son of God. The Holy Family of Nazareth already contained the beginnings of the Church, so the patronage over it is for St. Joseph, an extension of the mission received from God to Jesus Christ, Head of the Church and Mary, His Mother. St. Joseph does not end on earth, but continues in heaven throughout the history of the Church.

Keywords: St. Joseph, the teaching of the popes, the sanctuary in Skrzatusz